

Muži v mateřských a základních školách:

Pavel Marek

28.5.2025 - | Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Pavel Marek pochází z Olomouce a celkově sedmým rokem učí na Základní škole a Mateřské škole v Bohuňovicích, kde se před téměř čtyřmi lety stal učitelem na prvním stupni ZŠ. Od mala se věnoval sportu a díky němu se dostal až k práci, kterou teď s láskou vykonává.

Pavel se stal učitelem na prvním stupni ZŠ před téměř čtyřmi lety a práce ho moc baví.

1. Jak jste si vybral práci, kterou děláte? Směřoval jste k práci s dětmi ve školství odjakživa?

K profesi učitele na 1. stupni základní školy jsem se dostal postupně, a to díky různorodým zkušenostem, které jsem během života nashíral. Od dětství jsem se aktivně věnoval fotbalu, vyzkoušel si řadu brigád v různých oborech a měl možnost pracovat s lidmi různého věku. Právě tyto zkušenosti mě formovaly a postupně směřovaly k práci, kterou dnes s radostí vykonávám. Velkou roli na mé cestě hráli lidé, které jsem potkával – členové rodiny, učitelé, trenéři, kolegové, kamarádi i samotní žáci. Všichni měli vliv na to, jaký dnes jsem a jak přistupuji ke svým žákům a dětem.

Když se ohlédnu zpět, začalo to pravděpodobně už během studia na ZŠ Stupkova a později na Střední průmyslové škole elektrotechnické v Olomouci. Měl jsem štěstí na učitele, kteří byli sice přísní, ale zároveň spravedliví, lidští a se smyslem pro humor. Jejich přístup mě ovlivnil a byl jedním z důvodů, proč jsem se nakonec rozhodl vydat cestou pedagogiky. Na konci střední školy jsem si uvědomil, že elektro obor není pro mě. Mnohem více mě to táhlo ke sportu. Rozhodl jsem se proto pro studium učitelství tělesné výchovy na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Původně jsem chtěl být fotbalovým trenérem, a tak jsem během studia získal trenérskou licenci a věnoval se trénování dětí. Součástí mé praxe bylo učení tělesné výchovy na bývalé střední škole, trénování mládežnického fotbalu, přípravek v basketbalu, vedení sportovních kroužků i výuka lyžování.

Po ukončení magisterského studia jsem pokračoval v doktorském studiu a zkusil si i výuku vysokoškolských studentů. V té době jsem poznal svou ženu a chtěli jsme se osamostatnit. Jelikož doktorské studium nebylo finančně dobře ohodnoceno a získání hypotéky bylo nereálné, rozhodl jsem se přijmout nabídku učit tělesnou výchovu na základní škole. Na škole panovala velmi přátelská atmosféra, kolegové byli vstřícní a žáci mě svou bezprostředností a energií rychle nadchli. Společně jsme prožívali radost, srandu a pozoroval jsem jejich pokroky. Zároveň mě zaujala vstřícnost a lidský přístup vedoucích pracovníků naší školy. Rychle jsem si řekl, že pokud bude možnost na škole zůstat, rád ji využiji.

Bohužel přišel covid a s ním omezení, která výrazně zasáhla právě tělesnou výchovu. Výuka byla omezena, osobní kontakt s dětmi byl minimální. V té době jsem začal přemýšlet, jak zvýšit svou uplatnitelnost ve škole i stabilitu do budoucna. Rozhodoval jsem se mezi doplněním studia informatiky a učitelstvím pro 1. stupeň na ZŠ. Během covidu jsem částečně suploval výuku ve 3. ročníku a tato zkušenost mě velmi oslovila – práce s mladšími žáky mě naplňovala, bavilo mě jejich nadšení, vnímal jsem jejich důvěru a vděčnost. I proto jsem se rozhodl doplnit si vzdělání v programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ přes Centrum celoživotního vzdělávání na Univerzitě Palackého v

Olomouci. Během studia jsem zároveň učil na 1. stupni a v této roli působím už čtyři roky. Práce mě naplňuje, každý den mě posouvá dál a utvrzuje mě v tom, že má smysl.

Ve škole není žádný den stejný ani stereotypní, učitel musí stále na sobě pracovat a rozvíjet se.

2. Co Vás na této práci baví a co je na ní nejnáročnější?

Práce učitele na 1. stupni mě opravdu naplňuje a dělám ji s chutí, protože věřím, že má hluboký smysl. Největší radost mi přináší samotná práce s dětmi – jejich přirozená zvědavost, radost z maličkostí, energie a způsob, jakým prožívají každý drobný pokrok. Je pro mě velmi povzbuzující sledovat, jak se žáci den za dnem posouvají, začínají chápat nové věci, rozvíjejí své schopnosti a dovednosti a já mám tu čest být u toho a podporovat je na jejich cestě za poznáním. V takových chvílích mám jistotu, že energie, kterou do práce vkládám, má svůj smysl.

Na učitelství si také cením jeho rozmanitosti – žádný den není stejný, a pokud se do práce člověk ponoří naplno, nebude nikdy stereotypní. Snažím se žákům látku přibližovat tak, aby v ní viděli souvislosti a nebylo to jen o mechanickém učení nazpaměť. Hledám různé cesty, jak jim učivo srozumitelně a zajímavě předat. Přitom se neustále učím i já sám – tato práce mě nutí přemýšlet, rozvíjet své vlastní dovednosti, hledat nové přístupy a posouvat se dál jako učitel i jako člověk.

Za nejnáročnější stránku učitelské práce považuji množství administrativy a různých formálních povinností, které často zabírají čas i energii, které bych raději věnoval přímo žákům. S rostoucími zkušenostmi a větší jistotou při řešení různorodých situací se však i tato část práce stává lépe zvládnutelnou. Výzvou jsou pro mě také chvíle, kdy musíme ve škole reagovat na události, které vznikají mimo ni, ale významně ovlivňují život dítěte i jeho prožívání ve třídě. Ne vždy mohu jako učitel pomoci tak, jak bych si přál, a právě tato bezmoc patří k nejtěžším momentům mé profese.

Zároveň vnímám jako velmi náročnou, ale zároveň nesmírně důležitou součást své práce také individualizaci a diferenciaci výuky. Každé dítě je jiné – liší se tempem učení, zájmy, potřebami i možnostmi. Vytvářet prostředí, ve kterém se může rozvíjet každý žák podle svých schopností, vyžaduje pečlivou přípravu, čas i hledání kreativních cest. Ne vždy je jednoduché sladit individuální potřeby s cíli celé třídy, ale přesto se snažím každému dítěti nabídnout podnětné a smysluplné vzdělávání. Věřím, že právě v této snaze spočívá podstata kvalitního pedagogického působení.

Žáci z jiných tříd prvního stupně nazývají Pavla spíš trenérem než učitelem, nejsou totiž zvyklí, že by na prvním stupni byl učitelem muž.

3. Čím to podle vás je, že v předškolním vzdělávání a na 1. stupni základních škol učí tak málo mužů?

Těch důvodů může být více. Počínaje tím, že je starost o děti v předškolním a mladším školním věku vnímána ve společnosti spíše jako "ženská" práce. Můžeme vidět, že na středních školách a pedagogických fakultách, které připravují studenty na učitelskou profesi v mateřských školách či na prvním stupni základních škol, převládají ženy. Pokud se podíváme na základní školy, častokrát bývají mužští učitelé až na druhém stupni, což může být dalším z důvodů, proč muži ani nepřemýšlí, že by učili na prvním stupni ZŠ. Dále to může být náročnost studia s ohledem na množství vědomostí a dovedností, které má učitel na prvním stupni základní školy mít.

Můžeme se bavit také o finančním ohodnocení, kdy platové podmínky v oblasti školství nejsou pro mladé muže zrovna lákavé a nemusí být dostatečně motivující pro to, aby studovali 5 let na vysoké škole a s vysokoškolským titulem měli nástupní plat takový, jaký je. Pokud má muž například uživit rodinu, může dát přednost povolání, které je lépe finančně ohodnocené a zároveň větší perspektiva s růstem platu či dalších benefitů.

V neposlední řadě může být důvodem i to, že muži nemívají na školách moc kolegů, což může vést k pocitu osamocení. Pokud je například muž v učitelském sboru jediný, může hůře sdílet své starosti a je pro něj těžší hledat podporu.

Pro Pavla je velmi povzbuzující sledovat, jak se žáci den za dnem posouvají, začínají chápat nové věci, rozvíjejí své schopnosti a dovednosti.

4. Berou děti jinak učitele muže než učitelku ženu? Vnímáte nějaký rozdíl ve svém přístupu k dětem, než jaký mají Vaše kolegyně?

Myslím si, aniž bych se chtěl někoho dotknout, že žáci vnímají muže v učitelské profesi jinak. Může to být dáno tím, že jsou jim vzácnější, mívají určitým způsobem odlišný přístup k výuce a komunikaci s žáky, přirozenější autoritu a do jisté míry i jiné přemýšlení. Pokud se podívám na konkrétní situace, stává se mi, že žáci z jiných tříd prvního stupně, kde učívám tělesnou výchovu, mě nazývají trenérem a ne učitelem, protože nejsou zvyklí, že by na prvním stupni byl učitel muž. V případě, že supluji na druhém stupni, stává se mi, že od kolegyň slyším, že je v té třídě velmi náročné zvládat jejich kázeň, ale asi mě vnímají s větším respektem. Může to být tím, že mě znají z dozorů, tělesné výchovy z dřívějších let nebo nějakých školních akcí. Někteří žáci mohou učitele muže vnímat jako chybějící vzor z domu, kdy se častokrát setkáváme s neúplnými rodinami nebo špatně fungujícími mužskými vzory.

Rozdíly mezi muži a ženami v učitelské profesi však nevnímám tak, že jedni jsou lepší a druhí horší, ale tak, že je fajn, že se vzájemně doplňujeme. Je super, že se žáci mohou setkat s různými vzory, přístupy a styly, které různí lidé přinášejí. Já se snažím, aby můj přístup byl přirozeně důsledný, ale zároveň otevřený komunikaci, přístupný a férový. Zároveň je důležitou součástí mého přístupu pozitivní atmosféra a humor. Mám pocit, že žáci oceňují rovnováhu mezi autoritou a kamarádkým přístupem.

Dle zkušeností Pavla vnímají žáci muže v učitelské profesi jinak, jsou jim vzácnější a mívají určitým způsobem i odlišný přístup k výuce a komunikaci s žáky.

5. Myslíte si, že by muži mezi učiteli malých dětí měli být zastoupeni častěji? A co by podle Vás pomohlo, aby ve školkách a na základních školách učil vyrovnanější počet žen a mužů?

Ano, určitě by měli být muži v předškolním a primárním vzdělávání zastoupeni ve větším počtu. Žáci potřebují mít vzory obou pohlaví, různé přístupy a styly. Mužská i ženská energie se ve školství krásně doplňují a společně vytvářejí vyvážené prostředí, které žákům prospívá. Zároveň věřím, že přítomnost mužů v kolektivu působí pozitivně i na samotné klima školy, rozšiřuje pestrost přístupů, přináší jiný pohled na řešení problémů a pomáhá narušovat stereotypy o tom, jak má vypadat správný učitel.

Pomoci by mohla větší propagace učitelství obecně, jakožto společensky důležitého povolání s tím, že by se v propagaci kladl důraz i na muže a přínos jejich působení ve školství. Tím by se mohlo zlepšit společenské vnímání práce učitele v mateřské škole či na prvním stupni jako „ženské“ profese. Proto by pomohlo, kdyby se více šířilo, že učitel je někdo, kdo formuje budoucnost a neměla by tato role být spojována pouze s jedním pohlavím.

Velkou roli hraje také finanční ohodnocení a celkové uznání profese. Pokud není práce dostatečně oceněná, ať už finančně, tak i společensky, bude stále více obtížné přitáhnout do školství více kvalitních učitelů, a to bez ohledu na pohlaví.

Dále by mohla pomoci podpora během studia v podobě například stipendia nebo mentoring zaměřený na muže ve školství, kdy by pedagogické školy spolupracovali s muži, kteří ve školství již pracují. Učitelé by pak mohli sdílet své zkušenosti ze školství.

Více o Pavlu Markovi v kampani *Na učitelích záleží* ZDE

Kampaň **Na učitelích záleží 2024** vznikla s podporou MŠMT a Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Cílem této kampaně Inspiromat (Inspiruj, Sdílej, Aplikuj) je zvýšit zájem mladých lidí o učitelské povolání a ukázat, jak lze teoretické poznatky úspěšně přenést do praxe.

Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 - 2030:

<https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/vlada-dnes-schvalila-strategii-rovnosti-zen-a-muzu-na-leta-2021---2030-187164/>

Téma rovnosti žen a mužů na webu MŠMT:

<https://www.msmt.cz/ministerstvo/genderova-rovnost>

Další inspirativní příběhy mužů v mateřských a základních školách najdete **ZDE**

<https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/muzi-v-materskych-a-zakladnich-skolach-pavel-marek>